

بررسی تغییرات شاخص‌های کمی و کیفی کمپوست در فرآیند تولید

ورمی کمپوست

روح الله رستمی^۱، امیر نبئی^۲، اکبر اسلامی^۳، حسین نجفی^۴، مهدی فضل زاده دوپل^۵

۱. کارشناس ارشد مهندسی بهداشت محیط، عضو هیئت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی سمنان

۲. کارشناس بهداشت محیط، کارشناس مرکز بهداشت شهرستان زنجان

۳. دکتری بهداشت محیط، استادیار دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

۵. نویسنده مسئول: کارشناس ارشد مهندسی بهداشت محیط، عضو هیئت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اردبیل؛

E-mail: m.fazlzadeh@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: امروزه شناخت عموم از فرآیند ورمی کمپوست افزایش یافته و بکارگیری آن جهت تبدیل پسماندهای آلی به کود ورمی کمپوست گسترش فراوانی یافته است. این گسترش کاربرد، نیازمند دانش هر چه بیشتر از فرآیند ورمی کمپوست و همچنین تأثیر آن بر شاخص‌های مهم در کنترل کیفی کود آلی و همچنین مقدار کود حاصله از پسماند اولیه می‌باشد. لذا در این مطالعه تأثیر فرآیند ورمی کمپوست، که در آن فعالیت کرم‌های خاکی نقش محوری دارد، بر شاخص‌هایی مانند مقدار کربن و نیتروژن، نسبت C/N، pH و حجم پسماندها در طول فرآیند تولید ورمی کمپوست مورد بررسی قرار گرفت.

روش کار: در مطالعه حاضر از پسماندهای غذایی به عنوان ماده اولیه استفاده شد، پسماندهای غذایی پس از آماده‌سازی اولیه، با استفاده از کرم‌های گونه *Eisenia foetida* مورد فرآیند ورمی کمپوست قرار داده شدند و به مدت یک ماه از لحاظ شاخص‌های مذکور مورد پایش قرار گرفتند.

یافته‌ها: میزان pH و نسبت C/N نهایی پس از ۱ ماه انجام فرآیند ورمی کمپوست برابر ۷/۵۳ و ۲۰/۸۲ به دست آمد. کاهش حجم برابر با ۵۶٪ در مرحله آماده‌سازی و ۱۱/۷۵٪ در مرحله فرآیند ورمی کمپوست به دست آمد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصله نشان‌دهنده کارایی فرآیند ورمی کمپوست در تغییر مناسب فاکتورهای ذکر شده به جهت استفاده به عنوان کود گیاهی می‌باشد و در برخی موارد مانند pH حتی در عرض ۱ ماه انجام فرآیند، مقدار آن به حد مطلوب کلاس A کمپوست رسیده است.

واژه‌های کلیدی: کربن، نیتروژن، pH، C/N، حجم پسماند، پسماندهای غذایی، ورمی کمپوست

دریافت: ۸۹/۱۱/۴

پذیرش: ۸۹/۱۲/۲۴

مقدمه

فرآورده های تولید کمپوست و به خصوص ورمی کمپوست در سال های اخیر در کشور توجه بیشتری را در میان سازمان های متولی محیط زیست، کشاورزی و مردم به خود معطوف داشته است. بنابر مطالعات صورت گرفته، فرآیند ورمی کمپوست با بهره گیری از فعالیت کرم های خاکی، موجب افزایش کیفیت و قابلیت کود حاصل می شود [۱]. مطالعات بسیاری در رابطه با چگونگی انجام فرآیند ورمی کمپوست و شاخص هایی از کیفیت کمپوست که متأثر از این فرآیند هستند، صورت گرفته است. این مطالعات تأثیر فرآیند ورمی کمپوست بر شاخص هایی مانند مقدار کربن، نیتروژن، نسبت C/N، pH و حجم پسماندهای غذایی را نشان داده است. از طرفی مطالعات نشان داده است که خود فرآیند ورمی کمپوست و فعالیت کرمها نیز تحت تأثیر این شاخص ها می باشد [۲ و ۳]. نظر به اینکه این شاخص ها معیارهایی برای پایش کیفیت کمپوست و پیشرفت فرآیند کمپوست می باشند [۴]. و با توجه به تأثیر تعاملی بین آنها و فرآیند ورمی کمپوست، افزایش دانش در این زمینه مسبب افزایش کیفیت کود حاصل از فرآیند ورمی کمپوست و افزایش قابلیت مدیریت و طراحی فرآیند در رابطه با کمیت آن خواهد شد. لذا در این مطالعه، بررسی شاخص های مذکور و تغییرات کمی ورمی کمپوست مورد توجه قرار گرفت تا بر دانش موجود در این زمینه افزوده گردد.

روش کار

این پژوهش یک مطالعه تجربی می باشد. پسماندهای غذایی روزانه و به مدت ۶ روز هفته در این مطالعه استفاده شد، که پسماند هر روز از لحاظ میزان رطوبت، حجم، pH و مقدار کربن و نیتروژن مورد آزمایش قرار می گرفت. سپس توده به وجود آمده از

پسماندهای ۶ روز هفته، به مدت ۱۸ روز جهت آماده سازی هوادهی می شدند. به منظور هوادهی مداوم، از فن متصل به یک لوله پلی اتیلن که در بدنه آن برای پخش جریان هوا در توده، سوراخ هایی به قطر ۵ cm /۵ ایجاد شده بود، استفاده می شد.

نمونه برداری به صورت ترکیبی از نقاط مختلف توده صورت می گرفت. مقدار نمونه به اندازه ای انتخاب می شد که کفاف همه آزمایشات را داشته باشد و به طور متوسط در حد یک نمونه ۵ گرمی در نظر گرفته می شد. برای اندازه گیری pH، نمونه ها ابتدا در دمای ۱۰۵ درجه سانتی گراد خشک شده و پس از خارج کردن از آون، با آب مقطر مخلوط شده و بعد از ۱۰ دقیقه ثبات از صافی عبور داده شده و pH آنها با استفاده از pH متر دیجیتال اندازه گیری می شد [۶].

اندازه گیری مقدار کربن نمونه ها با استفاده از کوره الکتریکی به مدت ۲ ساعت در ۵۵۰°C حرارت و با تعیین مقدار Vs صورت می گرفت [۶].

اندازه گیری مقدار نیتروژن نیز بر روی نمونه هایی به وزن ۱/۰ گرم به روش تیترومتری میکروکجلدال صورت گرفت [۷]. تعیین مقدار حجم در مرحله آماده سازی با استفاده از ظروف با حجم معین، صورت گرفت.

پس از مرحله آماده سازی، به منظور تعیین تغییرات pH، مقدار کربن و نیتروژن و حجم پسماندها در طول فرآیند ورمی کمپوست، پسماندهای آماده سازی شده به بستر کرم ها اضافه شدند، به طوری که در قسمت پایین ظرف ۳۵۰ گرم بستر از ورمی کمپوست که در ظرف مورد نظر ارتفاع مناسبی برای جایگزینی کرمها ایجاد می کرد قرار گرفته و ۱۰ عدد کرم وزن شده و به این بستر اضافه شدند، وزن کرمها به گونه ای انتخاب شد که نسبت مناسبی با مقدار پسماند داشته باشد (حدود ۷ گرم). سپس ۱۰۰ گرم پسماند غذایی آماده سازی شده بر روی این بستر قرار داده شد و ۱۰۰ گرم نیز ورمی کمپوست به عنوان پوشش سطحی

بر روی آن قرار گرفت. حجم این توده نیز با تعیین حجم ظرف، اندازه‌گیری شد. به مدت یک ماه pH، رطوبت و مقدار کربن و نیتروژن آن مورد پایش قرار گرفت. بر اساس مطالعات و با توجه به نسبت پسماند به کرم، مدت یک ماه برای انجام فرآیند کفایت می‌نمود [۳]. در پایان این مدت تغییر حجم پسماندها نیز بررسی شد. اندازه‌گیری‌های انجام‌شده با ۲ تکرار صورت می‌گرفت.

نتایج

نتایج حاصل از پایش توده کمپوست به مدت ۲۴ روز که ۶ روز اول برای جمع‌آوری پسماندهای غذایی و توده‌سازی و ۱۸ روز نیز طول زمان آماده‌سازی می‌باشد، به شرح جدول ۱ می‌باشد.

جدول ۱. شاخص‌های اندازه‌گیری‌شده پسماندهای غذایی در مرحله آماده‌سازی

ردیف	درجه حرارت (°C)	درصد رطوبت	pH	C%	N%	C/N
۱	۳۲	۷۴/۷	۴/۹۶	۵۰/۳	۱/۹۳	۲۶/۰۶
۲	۲۰	۷۰/۵۶	۴/۷۷	۵۰/۸	۰/۸۹۶	۵۶/۶۹
۳	۲۴	۶۳/۲۲	۴/۵	۵۳/۵	۲/۸	۱۹/۱
۴	۳۲	۵۰/۵	۵	۵۲/۵	۱/۴	۳۷/۵
۵	۳۲	۴۵/۳۵	۴/۲	۵۲/۴۹	۲/۰۱	۲۶/۱
۶*	۳۵	۶۴/۶	۴/۴	۴۶/۹۶	۰/۸۴	۵۵/۹
۷	۴۵	۵۹/۹۳	۴/۵	۵۰/۴۳	۱/۸۵	۲۷/۲۵
۸	۴۵	۵۸/۶۹	۵/۵			
۹	۴۲	۵۶/۴	۵/۲			
۱۰	۳۸	۸۹/۷	۵/۴			
۱۱	۳۵	۷۵/۶	۵/۲			
۱۲	۳۹	۶۲/۲۴	۵			
۱۳	۳۷	۵۰/۶۹	۴/۴	۴۴/۸۶	۰/۷۸	۵۷/۵۱
۱۴	۴۳	۵۷/۶	۳/۹			
۱۵	۳۰	۵۷/۱۸	۳/۶۲			
۱۶	۳۱	۵۶/۳۳	۳/۶			
۱۷	۲۸	۵۴/۹۹	۴/۲۷			
۱۸	۲۷	۴۶/۳۱	۵/۵	۴۹/۵۵	۲/۷۵	۱۸
۱۹	۲۳	۴۵/۸	۵/۵			
۲۰	۲۳	۵۲/۸۲	۵/۷			
۲۱	۲۰	۵۳/۴	۵/۸			
۲۲	۲۰	۵۴/۳۷	۵/۵			
۲۳	۱۸	۵۶/۷۱	۵/۸۷			
۲۴	۱۹	۴۷/۱۸	۵/۸۵	۴۸/۹۵	۲/۷	۱۸/۱۳

* تا روز ششم از هر پسماند غذایی که به توده افزوده می‌شد نمونه برداری شده و مورد آزمایش قرار می‌گرفت و ارقام روز هفتم و بعد از آن مربوط به کل توده است.

همان‌گونه که در جدول ۱ مشخص است درجه حرارت طبق روال طبیعی کمپوست عمل کرده و طی چند روز

افزایش یافته و سپس به تدریج کاهش پیدا کرده است. همچنین تغییرات pH نشان‌دهنده یک افت تا روز

میزان کاهش حجم در فرآیند ورمی کمپوست، ۹۴ سی سی بود، بنابراین درصد کاهش حجم در این مرحله ۱۱/۷۵٪ می باشد که به طور کلی درصد کاهش حجم برابر ۶۷/۷۵٪ در مرحله آماده سازی و فرآیند ورمی کمپوست می باشد.

همان گونه که از جدول ۲ پیداست، افزایش میزان pH در طول فرآیند و در مدت یک ماهه آزمایشات کاملاً مشهود است و pH توده از ۵/۶ به ۷/۵ رسیده است. تغییرات نسبت C/N نیز در این مرحله به سمت کاهش می باشد و در طول یک ماه انجام فرآیند از ۳۰/۱۳ به ۲۰/۲ رسیده است.

بحث

کاهش در نسبت C/N از ۵۷/۵۱ که در ۵ روز پس از کامل شدن توده اندازه گیری شده و به طور تقریبی نماینده پسماندهای غذایی ۶ روز اول می تواند باشد. تا ۱۸/۱۳ نشان دهنده پیشرفت مناسبی در فرآیند در طول دوره آماده سازی است. همچنین مشاهده می شود که تغییرات این نسبت در اواخر دوره آماده سازی در نسبت C/N اندک می باشد و سرعت مصرف کربن نیز پایین است، این امر به نوعی نشان از نزدیک شدن توده به حالت تثبیت شده می باشد، یا اینکه شرایط موجود اجازه پیشرفت فرآیند را نمی داده زیرا که با وارد شدن به فرآیند ورمی کمپوست، هر چند که در ابتدای امر افزایش نسبت C/N را داشته ایم، ولی به مرور مقدار آن کاهش یافته است، بخصوص که درصد کربن به مقدار قابل توجهی و حدود ۲۰٪ در طول یک ماه فرآیند ورمی کمپوست کاهش می یابد. در بین داده های حاصل از این مرحله، افت و خیزهایی در درصد کربن مشاهده می شود که می تواند ناشی از این باشد که توده کمپوست عموماً غیریکنواخت است. موردی که این مسئله را تشدید نموده و موجب افزایش توده های بی هواری می شد، بدین سبب بود که در این مرحله به دلیل چسبندگی ناشی از وجود مقادیر

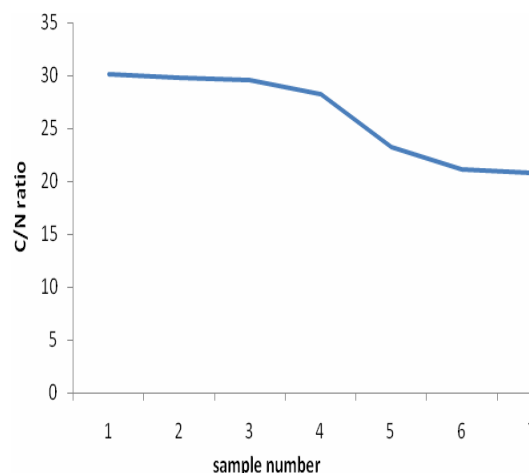
هفدهم بوده و پس از آن رو به افزایش داشته و در اواخر آماده سازی به ۵/۸۵ رسیده است. درصد کربن توده نیز یک روند کاهشی داشته ولی درصد نیتروژن ابتدا کاهش یافته و سپس یک روند افزایشی را نشان می دهد. با توجه به جدول نسبت C/N با پیشرفت فرآیند کاهش یافته است ولی یک افزایش را تا روز سیزدهم نشان می دهد. میزان کاهش حجم پسماندها در این مرحله ۵۶٪ به دست آمد.

نتایج حاصل از پایش پسماندهای غذایی در طول فرآیند ورمی کمپوست نیز به شرح جدول ۲ می باشد.

جدول ۲. مقادیر شاخص های اندازه گیری شده پسماندها در فرآیند ورمی کمپوست

ردیف	pH	C%	N%	C/N
۱	۵/۶	۴۸/۹۴	۱/۶۲	۳۰/۱۳
۲	۵/۹۶	۴۴/۴۲	۱/۴۵	۲۹/۸
۳	۶/۷۵	۳۹/۷۵	۱/۳۴	۲۹/۵۷
۴	۶/۵	۳۱/۵۹	۱/۱۲	۲۸/۲
۵	۶/۷۵	۳۰/۶۱	۱/۳	۲۳/۲۶
۶	۶/۹۱	۲۹/۶	۱/۴	۲۱/۱۴
۷	۷/۵۳	۲۸/۲۲	۱/۳۵	۲۰/۸۲

* در طول مدت انجام فرآیند ورمی کمپوست، ۷ بار در فواصل زمانی برابر از پسماندها نمونه برداری شده و مورد آزمایش قرار گرفت.

نمودار ۱. تغییرات نسبت C/N در طول فرآیند ورمی کمپوست

قابل توجهی برنج بود که پس از مدتی لپیده و ژله‌ای شده و روند هوادهی را بسیار دشوار می‌نمود و سبب تشکیل توده‌هایی با روندهای تجزیه متفاوت می‌شد.

در انتقال پسماندها به محیط ورمی کمپوست، شاهد تغییراتی در pH و C/N هستیم که می‌تواند ناشی از قطع هوادهی و کمبود اکسیژن به طور مقطعی و بی‌هوازی نسبی شدن توده تا زمانی است که کرم‌ها با آن جور شده و روند تجزیه هوازی آن دوباره موجب افزایش pH و کاهش C/N می‌شود.

نتایج مربوط به کاهش حجم نشان‌دهنده سرعت بالای تجزیه مواد زود تجزیه و کاهش سریع حجم پسماندها در طول دوره نسبتاً کوتاه آماده‌سازی است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که با داشتن یک مرحله آماده‌سازی مناسب، پسماندهای تثبیت شده تر و کمتری برای مرحله فرآیند خواهیم داشت که از صرف هزینه، فضا و امکانات در این مرحله خواهد کاست.

روند تغییرات دما در مرحله آماده‌سازی نشان‌دهنده پیشرفت هوازی فرآیند می‌باشد. ولی میزان دما تا حد مطلوب حدود ۳ روز تا یک هفته بالای 55°C نرسیده است [۸ و ۶]. این مورد می‌تواند ناشی از وجود بخش‌های بی‌هوازی در داخل توده و یا وجود مواد دیرتجزیه در مخلوط باشد. ولی پایین ماندن pH این احتمال را که بخش‌های بی‌هوازی نیز وجود داشته، قوت می‌بخشد، زیرا که مرحله افت pH نیز طولانی شده و از حدود ۲-۴ روز اولیه که طبیعتاً می‌باید طبق روند کمپوست هوازی زمان می‌برد [۶]، حدود ۱۰ روز زمان برده است و این شرایط می‌تواند مربوط به شرایط بی‌هوازی نسبی ایجاد شده در توده و تجمع اسیدهای آلی باشد. بنابراین به نظر می‌رسد استفاده از مواد اصلاح‌کننده برای مخلوط پسماندهای غذایی لازم باشد تا فرآیند هوازی به خوبی پیش رود.

میزان تغییرات pH در فرآیند ورمی کمپوست از روند مناسبی برخوردار است و نشان می‌دهد در طول یک ماه انجام فرآیند، میزان pH به ۷/۵۳ رسیده که در حد

استاندارد کلاس A قرار دارد [۵]. مطالعات دیگری نیز مقدار مشابه این pH را در ورمی کمپوست پسماندهای خانگی گزارش نموده‌اند [۹].

نسبت C/N به دست آمده در فرآیند ورمی کمپوست نشان‌دهنده کاهش آن به میزان تقریبی ۱۰ رقم می‌باشد. هرچند این نسبت برای استفاده به عنوان کود مقدار قابل قبولی است، ولی بر اساس استاندارد EPA کمپوست، چندان مناسب نبوده و در حد کلاس C قرار دارد [۵]. با توجه به نمودار ۱، روند کند کاهش نسبت C/N در روزهای ابتدایی فرآیند ورمی کمپوست نیز می‌تواند ناشی از مرحله تطبیقی فرآیند باشد. نسبت C/N نهایی می‌تواند تابعی از نسبت C/N اولیه باشد. به عنوان مثال در مطالعه‌ای بر روی لجن فاضلاب، نسبت C/N با حدود ۱۰ واحد کاهش از ۲۴ به ۱۴/۸ رسیده است که مقدار مطلوبی می‌باشد [۱۰]. در مطالعه‌ای دیگر با استفاده از دو گونه مختلف کرم، نسبت C/N از ۱۰۲/۸ به حدود ۳۲ رسیده است [۹].

با توجه به جدول ۲ مشاهده می‌شود که روند تغییرات نسبت C/N در اواخر دوره کندتر شده و بنابراین با توجه به فاصله نمونه‌برداری‌ها، انتظار می‌رود برای رسیدن به نسبت C/N استاندارد، مدت زمانی بیش از چند روز مورد نیاز است [۸].

کاهش درصد کربن در فرآیند ورمی کمپوست ۲۰/۷۲٪ بود که این رقم در مقایسه با مطالعه‌ای که در مورد لجن فاضلاب انجام شده و کاهش ۳۱ درصدی در مدت ۴۰ روز داشته کمتر است، اما باید توجه داشت که نسبت کرم به لجن ۱ بوده است [۳]. این امر می‌تواند نشان‌دهنده تأثیر افزایش تعداد کرم‌ها بر روند سریع‌تر تجزیه پسماندها باشد. چنان‌که این امر در مطالعات دیگر نیز تصدیق شده است [۱۱].

نتایج حاصله نشان‌دهنده پیشرفت بهتر فرآیند تثبیت مواد آلی با استفاده از کرم‌ها می‌باشد و موجب تغییرات مناسب‌تری در میزان pH و C/N می‌باشد که از شاخص‌های سنجش کیفیت کمپوست می‌باشند. از

طرفی با توجه به کاهش قابل توجه حجم پسماندها در مرحله آماده سازی و تغییرات زیاد دما که کرم ها را تحت تاثیر قرار می دهد، آماده سازی پسماندها قبل از ورمی کمپوست لازم به نظر می رسد و البته اصلاح پسماندها به لحاظ ساختاری جهت بهبود هوادهی می تواند در کارایی آماده سازی مؤثر باشد.

عرض یک ماه انجام فرآیند، به حد مطلوب کلاس A کمپوست رسیده است. در مورد نسبت C/N نیز چنانچه مقدار آن در آغاز فرآیند مناسب باشد، مقدار نهایی آن قابل قبول خواهد بود. همچنین کارآمدی فرآیند ورمی کمپوست به همراه مرحله آماده سازی در کاهش حجم پسماندها به میزان ۶۷/۷۵٪ نیز در این مطالعه مشهود است.

نتیجه گیری

نتایج حاصله نشان می دهد که فرآیند ورمی کمپوست کارایی قابل قبولی در تغییر مناسب فاکتورهای مؤثر بر کیفیت کود حاصله به جهت استفاده به عنوان کود گیاهی می باشد. به عنوان مثال میزان pH حتی در

تشکر و قدردانی

با تشکر فراوان از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی زنجان به جهت حمایت مالی از این طرح.

منابع

- ۱- ح اصغر نیا. مقایسه کمپوست هوازی با کمپوست تهیه شده توسط کرم خاکی ورمی کمپوست از نظر زمان رسیدن و کیفیت میکروبی و شیمیایی: مجموعه مقالات ششمین همایش کشوری بهداشت محیط، مازندران ۱۳۸۲.
- ۲- ذ یوسفی. بررسی تولید کمپوست از مواد زاید خانگی به روش هوازی و کرم خاکی و تاثیر متناوب بارگزاری بر آن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده بهداشت و انیستیتو تحقیقات بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- ۳- م زمانزاده، تثبیت لجن فاضلاب شهری با استفاده از کرمهای خاکی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده بهداشت و انیستیتو تحقیقات بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- 4- Jicong H, Yanyun Q, Guangqing L, Dong R, .The Influence of Temperature, pH and C/N Ratio on the Growth and Survival of Earthworms in Municipal Solid Waste., Agricultural Engineering International: the CIGR Ejournal. Manuscript FP 04 014. Vol. VII. November, 2005.
- 5-William F. Brinton .Compost quality standards & guidelines. New York State Association of Recyclers, Dec 2000.
- 6- Richard T, Trautmann N, Krasny M, Fredenburg S, Stuart C. Cornell Composting , Cornell Waste Management Institute. 2008. Available from: http://compost.css.cornell.edu/Composting_homepage.html.
- 7-Csuros M, .Environmental Sampling and Analysis Lab Manual., CRC Press Inc; Spi edition (24 Mar 1997), ISBN-13: 978-1566701785
- 8-Cooperband L, .The Art and Science of Composting., University of Wisconsin-Madison, Center for Integrated Agricultural Systems March 29, 2002.
- 9- S. Suthar; S. Singh. Vermicomposting of domestic waste by using two epigeic earthworms. 2008. Int. J. Environ. Sci. Tech., 5 (1), 99-106.
- 10- Alidadi H, Parvaresh A.R, Shahmansouri M.R, Purmoghadas H. Combined compost and vermicomposting process in the treatment and bioconversion of sludge. Iran. J. Environ. Health. Sci. Eng., 2005, 2(4), pp. 251-254.
- 11- Rostami R, Nabae A, Najafi H, Eslami A. Survey of E.Foetida population on pH, C/N ratio and rate of vermicompost process in food waste vermicomposting. Mohitshenasi. 2010. 35(52), pp. 93-98.

Variation of Compost's Qualitative and Quantitative Indices in Vermicomposting Process

Rostami R (MSc), Nabaey A (BS), Eslami A (Ph.D), Najafi H (MSc), Fazlzadeh M (MSc) *

*Corresponding Author: E-mail: m.fazlzadeh@gmail.com

ABSTRACT

Background & Objectives: Nowadays, public understanding on vermicompost process has increased and its deployment to convert organic waste into vermicompost has been increasingly expanded.

Widely application of vermicompost requires high level of knowledge on its process as well as the its effect on major indicators of quality control and organic fertilizer volume obtained from the raw waste.

In this study the effect of vermicompost process, in which earth worm activity has substantial effect, on the indices such as the amount of carbon and nitrogen, C/N ratio, pH and volume of waste during the vermicompost production process was investigated.

Methods: In this study food waste used as raw material for vermicompost. After initial preparation, food wastes were composted using *Eisenia foetida* species for one month and the above mentioned indicators were monitored.

Results: final pH and C/N ratio after 1 month vermicomposting process were 7.53 and 20.82, respectively. There was 56% reduction in waste volume in preparation stage and 11.75% in vermicompost process.

Conclusion: Results showed the ability of vermicomposting to change above factors appropriately and that the final product can be used as fertilizer. In some cases factors like pH reaches to standard value of an A class compost during 1 month processing.

Key words: Carbon, Nitrogen, C/N, pH, Waste Volume, Food Wastes, Vermicompost